

Egy másik Európa bölcsői

A Longo mai szövetkezetek története, 1968–2012

„Ha mindenki annyit ad, amennyit tud,
mindenkinek jut elég.”

Peliti, görög vetőmag-szervezet

A kezdetek

„20 év teljes elégedettségben [...] a háború után: újjáépítés, konjunktúra, rágógumi, tömegtermelés, munka mindenkinek – a futószalag mellett –, az életszínvonal emelkedik, Citroen 2CV, három szoba + konyha, panel, minden olyan jól működik! [...] Európa jövője tiszta: egy öreg és üres slag, óriási modern ipari központok, magasan képzett munkások és technikusok, kiegészítve engedelmes és képzetlen napszámosok hadseregével – körbevéve teljesen halott régiókkal, melyek minden természeti erőforrástól meg vannak fosztva. Hogyan etessük ezt a többszázezer embert? [...] Az ipar lerombolta a parasztságot. Egy másik világ épült fel, más törvényekkel és más »értékekkel«. A mezőgazdasági termelés nem tudta követni az ipari termelést. Az agrárium ezeréves ritmusokhoz kötődik továbbra is, miközben a megélhetés költségei az egekbe szöknek, így a parasztok számára a munkájuk gyümölcséhez köthető érték egyre kevesebb, míg végül az ipari termékekkel való versenyben teljesen felszámolódik. E borzalmas viszony, amihez adjuk hozzá a mezőgazdaság egyre nagyobb gépesítettségét, eladósodási spirálba hajtja, és hamarosan tökéletesen kiirtja a parasztságot. Aki marad, az menedéket keres a városokban. A kontinens lakossága számára mindez azt jelenti, hogy Európa tökéletesen ki lesz szolgáltatva az óriási ipari élelmiszergyáraknak.”

A fenti idézet 1972-ben „A válság – offenzíva” (*La crise – une offensive*) címmel megjelent szövegből való, amit a *Spartakus* és a *Hydra* szervezet jegyzett közösen. A Spartakust 1970-ben alapították baloldali fiatalok Ausztriában, azzal a céllal, hogy egy radikális baloldali, fiatal mozgalmat építsenek tovább az országban '68 szerves folytatásaként. A hatóságokkal való konfliktusok, valamint a Baader–Meinhof-csoporttal való összemosásuk miatt döntöttek úgy, hogy addig is a legfőbb politikai-szellemi társuknak tartott Hydrához csatlakoznak Svájcban. A Hydra,¹

amely szintén '68-ban gyökereztetni magát, klasszikus szakszervezeti munkarenddel bírt. A két csoport egybeolvadásakor már rengeteg közös akción voltak túl. „A válság – offenzíva” lefektette a csoport álláspontját az egész társadalmi berendezkedés abszurdításáról, a hangsúlyt pedig a fiatalokra és a cselekvésre helyezte. 1972-ben Bázelen tartották meg azt a kongresszust, aminek az eredményeképpen megszületett dokumentumban kikristályosodva látható már a későbbi farmhálózat struktúrája és működésük elvei: „A fiatalok európai közösségei mezőgazdasági-ipari szövetkezetek formájában működnek majd. A gazdasági alap a mezőgazdasági öfenntartás, ami a túlélés minimumát biztosítja. Az emberek alapvető szükségleteiből és a természet szabta határokból kiindulva meg fogjuk szervezni közösségi tereinket és a kézművesiparra alapozott termelést. A munkacsoportokban, amelyek a képességek és a közös érdeklődés alapján alakulnak ki, mindenki egy-egy tevékenységi körért lesz felelős. A specializációt ugyanakkor teljesen megkérdőjelezzük – mindenki elsajátíthat egy-egy alaptevékenységet a gyakorlatból kiindulva, de általános képe kell legyen a közösség életéről; az összes ügy tervezése és ellenőrzése az emberek kezében lesz. Azok a szektorok, amelyeket jelenleg az állam tart kézben, újra a közösség kezébe kell, hogy visszakérüljenek.”

1973-ban *Jean Giono* barátján és birkapásztorán, *Pierre Pellegrin*en keresztül Provence-ban találnak egy romos és elhagyatott gazdaságot, ahol azon nyomban elkezdődnek a felújítások. *Beatriz Graf*² még ezen a nyáron csatlakozik a csoporthoz: „Ennek az első nyárnak az atmoszférája meghatározó volt számomra: mintegy 30 fiatalot kell elképzelni, akik belevetik magukat saját életük nagy kalandjába, készen arra, hogy lemondjanak a karrieréről, a múltjukról, hogy egy másik, új életet teremtsenek. Kitartóan hittünk a terveinkben, akkor is, ha a jövő teljességgel kiszámíthatatlan volt. El sem tudtuk képzelni azokat a nehézségeket, amik ránk vártak, de eldöntöttük, hogy szembenézünk velük és megoldjuk őket. Számítottunk egymásra. Az Úttörő Falvak hamarosan a *Longo maï* nevet vette fel.³ A *Longo maï* ősi provence-i szólás, azt jelenti: »Tartson sokáig!« – olvassuk a szerző személyes benyomásait a kezdetekről. (Graf 2006, 31)

Kollektív önrendelkezés, közösségi tulajdon, független média, széles társadalmi szolidaritás – többek között a bevándorlók, politikai menekültek, afrikai mezőgazdasági vendégmunkások ügye, folyamatos párbeszéd a többségi társadalommal, szolidaritási kampányok és közvetlen akciók, beágyazottság a helyi, regionális és nemzetközi érdekképviseleti platformokba, anarchisták és parasztok, családayúk és juhtenyésztők... Mi az, ami egyedivé és valóban antikapitalistává teszi a *Longo maï* szövetkezeteket? Mik a legfontosabb tapasztalatok 40 év távlatában ebben a sajnos nagyon kevésbé ismert, mégis rendkívüli kollektív erőfeszítésben, amit a *Longo maï* szövetkezetek tesznek nap mint nap egy másik Európa megvalósításáért?

Alapvetés volt az elejétől kezdve, hogy a longósok nem akartak szakadékot képezni a szakmai munka, a magánélet és a politikai elkötelezettség között. Ez nyilvánvalóan rendkívüli tudatosságot és teherbírást igényelt, amiből óhatatlanul számos konfliktus is adódott később, viszont teljes egészében meghatározta a szövetkezetek mindenkori orientációját és társadalmi szerepvállalásukat. A cél ezért soha nem az elszigetelődés, hanem – a megvalósított példákon keresztül – a kritikus párbeszédre hívás és a legkülönbözőbb társadalmi csoportok radikális cselekvésre ösztönzése volt. Szintén alapelv, hogy a centrum és a periféria ellentétében mindig a periféria felé néztek, ami abban is megnyilvánult, hogy a vidéket részesítették előnyben a várossal szemben, és kifejezetten az elhagyatott, főleg hegyi régiókat szemelték ki újabb farmok létrehozására. De igaz volt ez abban az értelemben is, hogy a gyapjúnak (juhtartás, gyapjufeldolgozás, közvetlen értékesítés) az első farm megalakulása óta kitüntetett figyelmet szenteltek. A gyapjú az egyik legjobb példa arra, hogyan szálltak és szállnak ma is harcba a kistermelők érdekeiért és a kézműves termékek mellett. A periféria felé való konkrét odafordulás a későbbi tevékenységek során is minden alkalommal megmutatkozik, ha csak a portugál *Otelo de Carvalho*é⁴ folytatott szolidaritási kampányt, a mezőgazdasági migránsok ügyéért tett erőfeszítéseiket, vagy a Costa Ricában nicaraguai és salvadori menekültek számára fenntartott farmot vesszük példának. Természetesen évekbe telt, amíg a farmokon végzett kemény fizikai és nagyon is helyben-gondolkodást igénylő munkát össze tudták hangolni az elméleti kritika és a mindig aktualizált rendszerértelmezés nélkülözhetetlen közösségi-szellemi folyamatával. A szövetkezetek létrejöttétől kezdve elmélet és gyakorlat tehát szétválaszthatatlanul egybeforr. Erősségük abból fakadt – saját elmondásuk szerint –, hogy az elméletet mindig levitték a gyakorlat szintjére, hiszen a mindenkori politikai propaganda, az üres beszéd és a hamis ígéretések elrettentették őket a tettektől megfosztott szavaktól: „egy milliméternyi gyakorlat többet ér, mint egy kilométernyi elmélet” – mondták. Ilyen és ehhez hasonló szlogenek olyannyira beivódtak a longósokba, hogy gyakorlattá vált, miszerint mindig megcsinálták azt, amiről beszéltek, és csak arról írtak, amit megcsináltak. Ugyancsak jól mutatja elmélet és gyakorlat szoros kapcsolatát, hogy egészen a '90-es évekig konvencionális mezőgazdasági termelést folytattak. Leszűrve azonban ennek káros következményeit, áttértek az ökológiai termelésre. Mindamellett ebben sem dogmatikusak: vannak farmok, ahol lovakkal dolgoznak (mezőgazdasági és erdészeti munkák), de vannak helyek, ahol a közösségi termelés gépesítve van. Egy másik példa a tökéletes önellátásról alkotott eredeti elképzelés elvetése, amit a '90-es évekre már ugyancsak tisztán artikulálnak: „[...] a teljes önellátás (autarkia) nem hogy lehetetlen, de nem is kívánatos. A kérdés tehát inkább úgy vetődik fel, hogy milyen

elvek mentén realizálódik a csere (kereskedelem) a külvilággal. A cél pedig az volt, hogy teljes egészében mi döntsünk a termelés és az értékesítés folyamatáról, beleértve a feldolgozást és az elosztás kérdését is. A termelés egymást kiegészítő elemeinek tökéletes uralása az, ami biztosítja az erőforrások hatékony felhasználását, és a közép- és magas hegyiségek kínálta lehetőségek kihasználását.”

A megállapítás, hogy egy olyan gazdaság, ami az emberi szükségletekhez és a természet szabta határokhoz alkalmazkodik, nem tud megtérülni a jelenlegi világgpiaci feltételek mellett, egyáltalán nem új keletű. Ami új, az az, hogy ők maguk nem voltak hajlandók feláldozni elveiket a piac által diktált versenyképesség oltárán.

Egy marginalizált ágazat birtokbavétele

A juhtartás mint gazdaságilag is jövedelmező (hiszen a juh eredetileg kettős hasznú jószág), valamint a „pásztorokkultúrát” is életre hívó, minden ízében ősi tevékenység, egész Európára jellemző volt a XIX. század végéig. Akkor azonban az európai gyapjút majdnem teljesen kiszorította a sokkal tisztább és olcsóbb tengerentúli – ausztrál, új-zélandi – gyapjú, aminek következtében az európai gyapjúipar hanyatlásnak indult. Később az ipari méretekben gyártott műszálas textíliák szinte felszámolták a természetes gyapjú iránti igényt. Az 1970-es évekre a gyapjú egy tökéletesen marginalizált szektort jelentett gyakorlatilag egész Európában. Ma ott tartunk, hogy Magyarországon a gyapjú veszélyes hulladéknak minősül, amiért fizetnie kell a gazdának, hogy elvigyék. Felvásárlási ára pedig olyan szembetűnően alacsony, hogy a juhtartóknak nem éri meg az értékesítés gondjaival vesződni. (Ellenpélda a Szentendrei-szigeten élő Magyar házaspár, akik ugyan nem saját rackájuk gyapjából, de kézműves módszerekkel készítik termékeiket. Ld. e számunkban Terbe Teréz írását.) A gyapjú újraértékeléséről van tehát szó, arról, hogy egy teljes ágazat, ami több ezer embernek adott munkát a hegyi régiókban, rendben tartotta a tájat, táplálékot adott a falvaknak, a kézműves feldolgozáson keresztül ruhával látta el az embereket, a fokozódó iparosítás, a nyersanyagok árának mesterségesen alacsonyan tartása, az állami támogatások és a globalizált piac eredményeképpen ahelyett, hogy eltűnne az európai mezőgazdaság palettájáról, tudatos szerepvállalással igenis megmenthető. Idővel így született meg a Longo maï „gyapjú-politikája”.

A juhok, a gyapjufeldolgozás és a termékek közvetlen értékesítése gyakorlatilag Limans-tól kezdve végigkísérik a szövethuzatok történetét. 1973-ban veszik meg az első juhokat, ami rögtön felveti azt a kérdést is, hogy mit csináljanak a gyapjúval. Az egyik akkor alakult ardèche-i farmon fel is állítják az első gyapjufeldolgozó üzemet. 1976-ban tudomást szereznek egy briançoni üzemről, ami már 1968 óta állt, adománygyűjtést szerveznek, és még abban az évben újra működésbe állítják a gépeket. Ez

az üzem fogadja az összes farmról érkező, évi 12-15 tonna gyapjút, amit mosnak, kártolnak, majd feldolgoznak. Ezt megelőzően természetesen meg kell nyírni a juhokat, ami központi tevékenységet foglal el az egyes farmokon, olyannyira, hogy sok fiatal járja Európát, és képzéseket tartanak nemcsak a többi Longo maï szövetségben, de máshol is. Ennek a mennyiségnek felvevőpiac is kell, amit kizárólag közvetlen csatornákon érnek el: baráti csoportok, támogatói körök a városban, de beletartoznak a helyi piacok is. A kulcs a minden irányban közvetlen kapcsolat kiépítése és ápolása: ennek már automatikus következménye a barter, a csere, az adomány. A gyapjűfeldolgozás nem utolsósorban a Longo maï egyetlen olyan tevékenysége, amelyik pénzügyileg is független, vagyis nincs külső input, a rendszer fenntartja önmagát.

Az 1970-es években az osztrák longósok minden évben transzhumáltak a juhokkal: felmentek velük Bécsig, végigjárva az ismerősöket, értékesítve élőállatot, húst, zoknit és pulóvert. Ma már a szigorú jogszabályok miatt megszűnt a transzhumálás ennyire radikális változata, maradt az Erdélyben is még sok helyen megtalálható szokás, a juhok felhajtása nyárra a hegyekbe – ami a limans-i farm esetében így is 250 km-t jelent. Miközben kiépítették saját gyapjűszektorukat, körbetekintve Európában, ugyanazt a lesújtó helyzetet találták mindenütt: a nyers gyapjű árának brutális leértékelődését, a kis feldolgozó üzemek sorozatos bezárását, a juhtartás eltűnését. Létrehoztak ezért egy egyesületet (Association Textile Européenne de Liaison, d'Innovation, d'Échange et de Recherche – ATELIER / Európai Összekötő, Innovációs, Csere és Kutatási Textil Egyesület), amelyik később alapító tagja lett az *Európai Gyapjű Csoportnak* (*European Wool Group*). Az egyesület több akcióban is részt vesz (egy svájci, állami gyapjűfeldolgozó bezárásának megakadályozása, a svájci gyapjű támogatásáról szóló törvény pozitív módosításának elérése, utazó színházi előadás létrehozása a témában, dokumentumfilm készítése stb.).

A juhok és a gyapjű nagyon jól mutatja, hogyan lehet visszaszerezni egy termelési ágazatot teljes egészében, kiiktatva a közvetítőket és a „világpiacot”, úgy, hogy az belátható időn belül megálljon a saját lábán, anélkül, hogy kapitalista marketingeszközökkel kelljen mesterségesen életben tartani. A zöldség, a gyümölcs, a gabona, valamint a feldolgozott termékek (méz, bor, lekvárok, gyümölcslevek stb.) tekintetében a szövetkezetek egyrészt az egymás közötti kölcsönös önellátásra vannak berendezkedve, másrészt piacoznak és értékesítenek közvetlenül is, majd' mindent a farmokról.

Politikai elkötelezettség, szolidaritás a mindennapokban

Fontosnak tartottam többé kevésbé részletesen leírni, hogyan működik a gyapjűszektor a longósoknál, mert ez jól mutatja, hogy alapjában véve

a mindennapi gyakorlatból és az azok kapcsán felmerülő problémákból erednek a politikai és a szolidaritási akciók és kampányok is. De köszönhetőn a rengetegféle tevékenységnek, a kampányok és akciók az egyes témák politikai dimenziójának explicitté tételén keresztül is óriási változatosságot mutatnak.

A farmok, amelyek ugyancsak nagy változatosságot mutatnak mind méretben (10-240 ha), mind az ott élők számában (8-100 ember plusz gyerekek), mind pedig tevékenységben (zöldség- és gyümölcsstermesztés, méhészet, állattartás, szőlészet, erdészet stb. és az ezekből adódó feldolgozott termékek), maguk is rengeteg szálon és sokféleképpen kapcsolódnak olyan radikális, vagy éppen általuk kezdeményezett „civil platformokhoz” (Via Campesina, Confédération Paysanne, European Wool Group), kollektívákhoz és csoportokhoz, amelyek politikai elkötelezettsége tettekben is megnyilvánul. Nem sorolom fel az összes olyan frontot, ahol a longósok aktívak, már csak azért sem, mert nem a szám a fontos, hanem a tevékenységek minősége és beágyazódása mindennapi életükbe. Ami az igazi kihívást jelenti, az az, hogy a farmok fizikai munkát igénylő, valódi termelést megvalósító mindennapjait hogyan tudják összeegyeztetni egy rendkívül aktív, az egyes közösségeket egészében bevonó társadalmi-politikai munkával. Említést érdemel azonban pár olyan nagy ívű kezdeményezés, ami külön korszakokat jelent a Longo mai történetében, és jól mutatja politikai orientációjuk sokszínűségét. Az 1970-es évek nagy tematikája a chilei menekültek „ingyenes letelepedésének” kérdése volt Svájcban. Ugyanennek az évtizednek a végén, 1978-ban máshonnan közelítették meg a problémát: egy Costa Rica-i farmot (*Finca Sonador*) hívtak életre először nicaraguai menekültek részére, majd később salvadori menekültek is csatlakoztak a farmhoz. A terület a Longo mai tulajdona, de teljes egészében a helyiek rendelkeznek a farm felett. 2006-ban 400 ember élt a farmon, kávétermesztéssel, állattenyésztéssel, gyümölcsfeldolgozással foglalkoztak. A menekülttéma olyannyira napirenden volt, hogy 1982-ben megalapítják a CEDRI-t (Európai Bizottság a Bevándorlók és a Menekültek Védelmében). Az 1980-as évek végén a már említett portugál Otelo de Carvalho kiszabadítására indítanak nemzetközi kampányt: 2 éves megfeszített munkával sikerül elérniük, hogy a koncepció perbe fogott Carvalhot felmentsék és ejtsék a vádat ellene. Az 1990-es évek meghatározó platformja a *Forum Civique Européen* (Európai Állampolgári Fórum) volt, ami a Szovjetunió összeomlását követő új történelmi helyzetre kívánt reflektálni, és gyakorlati szinten kapcsolatot találni a kelet-európai blokkhoz. Az első limans-i találkozón 1990-ben 400 ember vett részt szerte a régióból, amelynek három kézzelfogható eredménye lett az évek során: 1. A volt NDK-ban, Mecklenburgban – a térség a legmagasabb munkanélküliségi mutatóval rendelkezik – új farmot alapítanak. 2. A kelet-európai orientáció másik célpontja az ex-jugoszláv államok voltak. A polgárháború kitörésekor létrehozzák a *Jugoszláv Konferencia* platformot, amely a média, az

emberi jogok, a kisebbségek, a dezertőrök és a menekültek ügyében folytat nemzetközi kampányt. (A dezertőrök befogadásának érdekében 200 000 aláírást gyűjtene Európában, amit az Európai Parlament elé visznek azzal a kéréssel, hogy a tagállamok ideiglenes letelepedési engedélyt adjanak a menekülteknek és dezertőröknek. A befogadó országtól függően sokuk megkapja a menedékjogot, de nagyon sokan maradnak illegalitásban is.) 3. A jugoszláv polgárháború alatt a másik tevékenység a jugoszláv független média támogatása és hálózatba szervezése volt. Az 1992. októberi ungvári találkozón 30 újságíró dönt arról, hogy létrehozzák az AIM-ot (*Alternativna Informativna Mreža / Alternatív Információs Hálózat*). A háború alatt több mint 120 újságíró ír az AIM-nak, havonta mintegy 100 cikk jelenik meg, ami átfut egy központi szerverbe Párizsba, és onnan kerül vissza minden AIM-taghoz a Balkánon. Az AIM találkozóinak az osztrák farmon, *Eisenkappelben* ad otthont. A polgárháború vége, a finanszírozás elapadása, valamint az internet széleskörű kiépülése miatt 2002 óta a hálózat csupán takaréklángon működik.

A nagy, több évet átszelő kampányok és folyamatok mellett a Longo maï megszámlálhatatlanul sok konferenciát, kerekasztal-beszélgetést, akciót, helyi és nemzetközi szolidaritási kampányt kezdeményezett. Majdnem minden akció sikerének záloga az volt, hogy rendkívül célzott mozgósítást vittek véghez. Az előkészítő fázisban a közös helyzetfelmérés után azonosították a szükséges eszközöket, és azokat a szereplőket, akikkel szorosan együtt kell dolgozni a siker érdekében – legyenek azok jogászok, művészek, diplomaták, elkötelezett újságírók, kutatók, vagy éppen szövetségeseik a helyi hatóságokban és természetesen a helyiek között általában. Mindebben rendkívül sokat segített, hogy önálló kommunikációs csatornákkal rendelkeznek. '68 tapasztalata, a közérthető, radikális politikai üzenetek kommunikációjának természetes kifutásai a *Radio Zinzine*, aminek a székhelye Limans, az *Archipel*, amely a társadalmi szolidaritás és így a Forum Civique Européen havonta megjelenő folyóirata, valamint a *Nouvelles de Longo maï*, a támogatóknak szóló hírlevél a longósok aktuális programjaival, beszámolóival vagy felhívásaival. Ezekon kívül számtalan konferencia-összefoglaló, dokumentumfilm, CEDRI-kiadvány látott napvilágot az évek alatt.

A független média ereje és valódi haszna automatikusan megmutatkozik akkor, amikor bármilyen, a hatalom által elfogadhatatlannak minősített akció, kampány, mozgalom, esemény stb. nyilvánossá tételére kerül sor. Amennyiben nincs független, és a csoport által ellenőrzött kommunikációs felület és csatorna, a hatalom és az azt kiszolgáló mainstream média azt tesz az eseménnyel, ami neki abban a helyzetben a legmegfelelőbb: elhallgatja, torzítja, kisajátítja, kiforgatja, megbélyegzi stb. A független média lehetővé teszi az esemény autentikus tudósítását azoknak a szemzőgéből, akik az esemény szervezői, kezdeményezői vagy elszenvédői. Tipikus példa erre, amikor 1989 novemberének egyik hajnalán 200 rendőr razzizált a limans-i farmon, kirángatva az ágyból és kihallgatva

mindenkit a farmon. Hivatalosan semmilyen magyarázatot nem kaptak az akció okáról, ők azonban külön kiadványt jelentettek meg az esetről, másik 200, szolidaritását kifejező személy nyilatkozatával.

Működési mechanizmus és döntéshozatal

Ez mind szép és jó, gondolhatnánk, de miből finanszírozzák ezt a rengeteg tevékenységet, miközben mást sem hallani, mint hogy a parasztok egész Európában végnapjaikat élik.

Az alapvető dilemmát az okozta, hogy a kezdeti teljes autonómia megvalósításához (100 emberrel számolva) mindenkinek teljes egészében a termelés vette volna el az idejét. A longósok azonban ragaszkodtak a politikai dimenzióhoz is, a bérmunka pedig elképzelhetetlen lett volna, hiszen minden longós elutasítja a fizetett bérmunkát. Egyedi akciót találtak ki ezért: 1973-ban lovon és ekhós szekéren végigjárták Svájcot, ismertették az utcákon elképzeléseiket, és adományt gyűjtöttek hozzá. Majd Bázelen létrehoztak egy alapítványt, ami a mai napig magánadományokat gyűjt szerte Európából, és ami a nagyobb beruházásokat, az akciókat, a kampányokat, illetve adott esetben új farmok létrehozását tudja támogatni.⁵ Gyakorlatilag minden ingatlan és állóeszköz ennek az alapítványnak a tulajdona. A farmokon élőknek nincs magántulajdonuk, minden bevétel, ami a farmon realizálódik, egyetlen közös kalapba megy az adott farmon, ahonnan (a megfelelő döntéshozatali mechanizmusokon keresztül) bárki kivehet pénzt.

Felmerülhet azonban, hogyan lehet közösségi döntéseket hozni, ha térben ekkora a távolság a szervezetek között, a képviselētiséget visszautasítják (mind belül, mind kívül), és a tevékenységi kör ennyire szerteágazó. Természetesen elképzelhetetlen, hogy mindenki folyamatosan tudjon mindenről, és mindenki teljesen naprakész legyen az összes szervezeteti tevékenységgel kapcsolatban. Az önálló és minél inkább helyi szintű döntéshozatal és a nagy szervezeteti találkozókon meghozott közös döntések közötti egyensúly az, ami biztosítja, hogy a konfliktusok számát alacsonyan tartsák. Nyilvánvaló, hogy egy ennyire intenzív együttélésben a bizalomnak óriási szerepe van, és rengeteg döntés gyökere éppen az évek során kialakult rendkívüli bizalom, ami valójában feleslegessé teszi a külső képviselēt intézményesítését. Ezt segíti az a tény is, hogy a szervezetek között nagyon nagy a „transzfer” – a legtöbben életük során 4-5 évente átmennek egy másik farmra élni. Míg a farmok közötti kölcsönös kalákázások biztosítják az élő kapcsolatot a farmok között, és az információ áramlását, az is nyilvánvaló, hogy minden tag fel tudja mérni, mi az, ami helyi döntést igényel, és mi az, amiről a többi szervezeteti tag véleményét is meg kell hallgatni. Mégis, a legfőbb elv mind az egyén, mind a közösség szintjén a másik autonómiájának kölcsönös elfogadása és tiszteletben tartása.

A belső (farmok közötti) árumozgás egyszerűen van megoldva, még csak pénzhelyettesítő sincs, és könyvelni sem könyvelnek. Minden adományalapú. Az „ajándékgazdaság” egy szélsőségesen profitorientált gazdasági modellben szinte tabunak számít: minden árumozgásnak értéktöbbletet kell termelnie. Ellenérték nélkül adni – ez a legkonkrétabb kifejeződése az egymás közti mély kapcsolatnak és szolidaritásnak.

A fiatalok integrálása a folyamatokba egyszerre természetes, és sok kérdést vet fel. Nincs általános képlet, ahány fiatal, annyiféle viszonyulás az életformához. A jövőről alkotott elképzelések sokfélék: van, aki tovább akar tanulni, van aki azon a farmon marad, ahol felnőtt, vannak akik együtt alakítanak új farmot, és vannak, akik végigjárják egy másik Európa másik bölcsőit – más közösségi farmokat, foglalt falvakat, nomádokat, cirkuszosokat.

Közösségi autonómiák Európá(já)ban

Önkényesen kiragadva, megpróbáltam vázlatos képet adni arról a felmérhetetlen mennyiségű tapasztalatról, ami a Longo maí szövetkezetekben évtizedek alatt felhalmozódott. Összehasonlítva az európai, hasonló indíttatású, ám merőben más, vidéki, közösségi kísérletekkel, azt mondhatjuk, mindenképpen egyedülálló, hogy közel 40 éve indult útjára az első farm, és nemhogy alábbhagyott volna, egyre nőtt a lendület: egyre több ember egyre több tevékenységet, kapcsolódást, felvállalt ügyet tud felmutatni a hálózaton belül.

Európa, ahogy jelenleg létezik, halálra van ítélve. Mesterségesen életben lehet még tartani egy darabig, de megújulásra csak az alapok újragondolásával van lehetőség. Vannak alternatívák? Vannak. Vannak előttünk példák? Vannak.

Mégis mi kell ahhoz, hogy elterjedjenek azok a radikálisan alternatív kezdeményezések, amelyek az államoknak nem kívánnak behódolni, azokat konfrontációs felületként kezelik, miközben közösségi önrendelkezésüket építik? Mi kell ahhoz, hogy felismerjük, az állam nem fogja megvédeni állampolgárait, nem fog munkát adni (már futószalag mellett sem), nem fogja megvédeni ökoszisztémáinkat, a közösségi kezdeményezéseket, a „piac” pedig természetesen még kevésbé. Mi kell ahhoz, hogy „leszokjunk” az államról?

Amit elképzelünk, már jelen is van: autonóm, önrendelkező közösségek szerte Európában, ahol az emberek nem félelemből cselekszenek, hanem meggyőződésből. Teszik ezt annak ellenére, hogy mindenütt beleütköznek törvényekbe, hatóságokba, helyi elitékbe, maffia-hálózatokba.

A hatalommal való visszaélésnek eljön egy olyan foka, amit az emberek már nem tűnnek el. Betelik a pohár. Kiborul a bili. Torkig vannak. Elég volt.

Egyszerre szembeszállni az uralkodó rendszerrel, s építeni egy másik világot: ez a longósok útja. A zapatisták útja. A dél-amerikai őslakos

indiánok útja. A diákok útja Chilében. A földnélküliek útja Indiában és Brazíliában. A Via Campesinában egyesülő parasztok útja...

„Ha mindenki annyit ad, amennyit tud, mindenkinek jut elég.”

Jegyzetek

- ¹ A Hydra egyik legfigyelemfelkeltőbb kampányának szlogenje James Schwarzenbachot, a szélsőjobboldali *Nationale Aktion/Action nationale* parlamenti képviselőjét vette célba, aki az 1960-as évek végén propagandát indított a bevándorlók számának visszaszorítására Svájcban. A kampány szlogenje így hangzott: „Nem az a veszély Svájcra nézve, hogy túl sok az idegen, hanem, hogy túl sok a hülye. Megvédjük magunkat.”
- ² Beatriz Graf a jelen írás alapjául szolgáló könyv (2006) szerzője.
- ³ A továbbiakban a szövetkezetekben résztvevőkre egyöntetűen úgy utalok, mint „longósok”.
- ⁴ Otele Saraiva de Carvalho (1936–) a portugál „szegfűs forradalmat” kirobantó fiatal, radikális tisztí csoport egyik vezéralakja. 1987-ben „terrorista összeesküvés” koholt vádjával 15 éves börtönbüntetésre ítélték, a nemzetközi tiltakozás hatására azonban két év múlva „feltételesen” szabadon engedték, majd 1996-ban amnesztiában részesítették.
- ⁵ A longósok „baráti körként” emlegetik mindazokat, akik támogatják őket. Fontosnak tartják, hogy folyamatos, élő kapcsolatuk legyen velük. Ezért adják ki a *Nouvelles de Longo maït*, és sokszor látogatják s a farmokon fogadják mecénásait.

Felhasznált irodalom

Graf, Beatriz 2006: *Longo maï: Révolte et utopie après 68. Vie et autogestion dans les Cooperatives Européennes*. h. n., Thesis Verlag

Schiebek, Heike 2012: Interjú, 2012. augusztus 5.
www.forumcivique.org
www.sonador.info
www.peliti.org

Machi (mapuche indián „papnő”) maté teát kínál, Capitán Pastene, 1967